Lietas arhīva Nr. A42-00321-20/2
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:0311.A420170219.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020. gada 11. martā

Administratīvā rajona tiesa
tiesnese Ilze Andruškina,

piedaloties pieteicēju /pers. C/ un /pers. D/ pārstāvim /pers. E/,
atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes pārstāvei Sandrai Micēvičai un Viesturam Freimanim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ un /pers. D/ pieteikumu par Rīgas domes 2019. gada 14. februāra lēmuma Nr. 2-30/RD-19-51-ap atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējas /pers. C/ un /pers. D/ ir zemesgabala /adrese/, kadastra apzīmējums /numurs A/(turpmāk – zemesgabals), īpašnieces. Zemesgabalā augošā kļava atrodas aptuveni 0,3 metru attālumā no blakus zemesgabalā, kadastra apzīmējums /numurs B/, esošās ēkas, /adrese/, kadastra apzīmējums /numurs C/(turpmāk – ēka), sienas.
2018. gada 23. augustā pieteicējas vērsās ar iesniegumu Rīgas domes (turpmāk – dome) Apstādījumu saglabāšanas komisijā (turpmāk – komisija) ar lūgumu atļaut cirst kļavu. Iesniegumā norādīts, ka kļava ir veca, tās zari kļuvuši trausli un stipra vēja laikā lūzt. Kā iesniegumā norāda pieteicējas, kļava atrodas ļoti tuvu pie kaimiņu ēkas, un tās saknes sāk bojāt ēkas pamatus.

[2] Ar komisijas 2018. gada 12. novembra lēmumu (sēdes protokols Nr. 46 1.3.2. §) kļavu atļauts cirst, vienlaikus nosakot zaudējumu atlīdzību 391,57 *euro* par dabas daudzveidības samazināšanu saistībā ar koka ciršanu (turpmāk zaudējumu atlīdzība). Komisija secināja, ka kļavas ciršana ir pieļaujama teritorijas kopšanas nolūkā, jo tā aug ļoti tuvu kaimiņu mājas sienai, tās stumbrs ir taisns, ieslīps prom no kaimiņu mājas, savijies, uz stumbra redzama veca, apaugusi, sulojoša plaisa, apakšējie zari apzāģēti, aptuveni 10 metru augstumā nesen lūzis liels skeletzars, vainagā vairākas lūzušu vai lūzušu un pēc tam apzāģētu zaru vietas, vainags augsts, asimetrisks, pārsvarā projicējas virs kaimiņu mājas. Ilgtermiņā neperspektīvs koks.
Nepiekrītot minētajā lēmumā noteiktajai zaudējumu atlīdzībai, pieteicējas to apstrīdēja domē.

[3] Ar domes 2019. gada 14. februāra lēmumu Nr. 2-30/RD-19-51-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) zemākas iestādes lēmums daļā par noteikto zaudējumu atlīdzību atstāts negrozīts.
Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka kļavai nav konstatētas Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumu Nr. 309 ,,Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža" (turpmāk – Ciršanas noteikumi) 6. punktā noteiktās drošību ietekmējošās koka daļas un domes 2013. gada 15. janvāra saistošo noteikumu Nr. 204 ,,Rīgas pilsētas apstādījumu uzturēšanas un aizsardzības saistošie noteikumi" (turpmāk – saistošie noteikumi Nr. 204) 5.3. apakšpunktā noteiktās bīstamās pazīmes. Lietas materiālos nav arī dokumentu, kas norādītu, ka kļavas ciršanu pilnā apmērā finansētu valsts vai pašvaldība, vai kļava būtu atzīta par nokaltušu vai bīstamu koku, kā arī kļava nav uzskatāma par augļu koku, un tās diametrs ir lielāks par 20 centimetriem. Līdz ar to komisijai nebija tiesiska pamata nenoteikt zaudējumu atlīdzību par kļavas ciršanu.
Savukārt no sabiedrības ar ierobežotu atbildību ,,LBS-Konsultants" 2018. gada 8. oktobra Tehniskās apsekošanas atzinuma (turpmāk – 8. oktobra atzinums) un 2018. gada 11. decembra Tehniskās apsekošanas atzinuma (turpmāk – 11. decembra atzinums) neizriet cēloņsakarība, ka tieši kļava bojā ēku.

[4] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējas vērsās ar pieteikumu tiesā.
Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Zaudējumu atlīdzība par kļavas ciršanu aprēķināta nepareizi. Dome nepamatoti nav atzinusi, ka kļava bojā ēku, un zaudējumu aprēķināšanas formulā iekļāvusi koeficientu, kas attiecas uz teritorijas kopšanu. Tā rezultātā būtiski paaugstināta noteiktā atlīdzība.

[4.2] No 8. oktobra un 11. decembra atzinuma izriet, ka kļavas zaru vainags ir trupējis un vētras laikā zari krīt teritorijā un uz ēkas palīgēkām. Savukārt fotoattēlos ir redzams liels nolūzis zars, kura vidusdaļa ir tumšāka. Tas nozīmē, ka zara vidus ir iztrupējis. Fotoattēlā ir redzams arī neliels ieliekums garāžas jumta ārējā malā, kuru krītot, ir radījis nolūzušais zars. Tātad ir fiksēts konkrēts jau nodarīts bojājums ēkai. Šo apstākli dome nav vērtējusi. Turklāt koka stāvoklis norāda uz to, ka arī turpmāk tā zari lūzīs. Atsevišķu zaru zāģēšana nav lietderīga, jo tad būtu jānozāģē pilnīgi visi zari, turklāt komisija koku atzinusi par neperspektīvu.

Savukārt plaisas ēkas sienā redzamas 11. decembra atzinumam pievienotajos fotoattēlos. Tas, ka koks atrodas tik tuvu ēkai, ir pamats pieņemt, ka ir liela un loģiska varbūtība, ka koka sakņu sistēma bojā ēkas pamatus. Arī tas, ka koks ir liels un vairāk kā 70 gadus vecs, norāda uz to, ka koka saknes ir ieaugušas ēkas pamatos.

[4.3] Ne Ciršanas noteikumi, ne arī saistošie noteikumi Nr. 204 nenoteic, kādā veidā pierādāms apstāklis, ka koks bojā ēku. Tāpēc dome, nepieņemot 8. oktobra un 11. decembra atzinumus, nesamērīgi apgrūtina pieteicēju pierādīšanas pienākumu.

[4.4] Dome nepamatoti atsaucas uz Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumiem Nr.337 ,,Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 405-15 ,,Būvju tehniskā apsekošana"" (turpmāk – noteikumi Nr. 337), jo tie noteic būvju tehniskās apsekošanas kārtību un saturu. Pierādīšanas līdzekļi par koka ietekmi var būt dažādi. Turklāt atrakumu un skatrakumu veikšana ir nesamērīgi dārga.

[4.5] Iestāde piemērojusi nepareizu koka nociršanas iemesla koeficientu (K_C). Turklāt regulējums, atbilstoši kuram pieteicējām vispār ir jāmaksā zaudējumu atlīdzība par neperspektīvu koku, ir netaisnīgs.

[5] Rīgas dome paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka to neatzīst, un lūdz noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem.

Papildus dome norāda turpmāk minēto.

[5.1] 8. oktobra atzinumā ir izdarīts pieņēmums, ka koks bojā ēkas pamatus, ietekmē apkārtējo būvju konstrukcijas, pamatus un sienu noturību, tomēr neviens no šiem atzinuma secinājumiem nebija pierādīts ar faktus fiksējošiem materiāliem. Minētajā atzinumā nebija norādīts uz konstatētiem konkrētiem bojājumiem, kā arī pierādīta cēloņsakarība, ka konkrētie ēkas bojājumi ir radušies tieši koka ietekmes rezultātā. Cēloņsakarība starp koka ietekmi un ēkas bojājumiem neizriet arī no 11. decembra atzinuma.

[5.2] 8. oktobra un 11. decembra atzinumos nav ievērots noteikumu Nr. 337 17. punktā noteiktais attiecībā uz atzinuma saturu, kādā apkopojami apsekošanas rezultāti. Minētie atzinumi nesatur noteikumu Nr. 337 18. punktā noteiktos faktus fiksējošus materiālus. Līdz ar to nav pierādīts apstāklis, ka koks bojā ēku, inženierkomunikācijas vai traucē to darbību.

[5.3] Apstāklis, ka koks aug ļoti tuvu ēkai, pats par sevi nepierāda koka ietekmi uz ēkas bojājumu rašanos. Savukārt, lai pārbaudītu, vai kļava bojā konkrētas ēkas daļu, nav nepieciešama visas ēkas apsekošana. Tas ļautu izvairīties no nesamērīgiem finansiālajiem ieguldījumiem.

[5.4] Pieteicēju kā zemes īpašnieku pienākums bija savlaicīgi vērsties pie profesionāla koku kopēja – arborista un veikt konkrētā koka kopšanu, kas ļautu novērst iztrupējušu vai sausu koka zaru uzkrišanu uz ēkām un citus vides bīstamības riskus. Visiem kokiem pilsētā ir sabiedriska vērtība. Tā kā koku nociršana ir neatgriezenisks process, jebkura koka ciršanas nepieciešamība komisijā tiek rūpīgi izvērtēta, jo katrs lēmums par koku ciršanu skar visas sabiedrības intereses. Izvērtējot koka stāvokli, pieteicējām tika atļauta tā ciršana teritorijas kopšanas nolūkā.

[5.5] Lai zaudējumu atlīdzības aprēķināšanā izmantotu pieteicēju norādīto koka nociršanas iemesla koeficientu 0,1 (koks bojā ēku, inženierkomunikācijas vai traucē to darbību), iestādes rīcībā bija jābūt saistošo noteikumu Nr. 204 9.5. apakšpunktā norādītajam būveksperta slēdzienam, kurā būtu pierādīta cēloņsakarība, ka tieši kļava ir izraisījusi konkrētos ēkas bojājumus. Tomēr no pieteicēju iesniegtajiem atzinumiem to nebija iespējams konstatēt, kļavas nociršana pieteicējām tika atļauta teritorijas kopšanas nolūkā, attiecīgi piemērojot koka nociršanas iemesla koeficientu 0,8 (apstādījumu atjaunošana, teritorijas izgaismošana (izsauļošana), apstādījumu kopšana).

[5.6] Zaudējumu atlīdzināšana ir instruments, kas vērsts uz dabai nodarīto nelabvēlīgo seku novēršanu. Situācijā, kad ar dabas daudzveidības samazināšanu (koka nociršanu) videi tiek nodarīts kaitējums, rodas pienākums maksāt zaudējumu atlīdzību. Tā kā kļavai netika konstatēta neviena no Ciršanas noteikumu 6. punktā noteiktajām koku drošību ietekmējošajām pazīmēm, kā arī uz minēto kļavu nav attiecināmi pārējie Ciršanas noteikumu 25. punktā minētie kritēriji, nav tiesiska pamata atbrīvot pieteicējas no zaudējumu atlīdzības par kļavas ciršanu.

[6] Tiesas sēdē pieteicēju pārstāvis pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem. Papildus pieteicēju pārstāvis vērsa uzmanību uz to, ka pieteicējas paļāvās uz iestādes norādēm, ka no atzinuma būs konstatējams, ka koks bojā ēku. Kā norādīja pieteicēju pārstāvis, konkrēto atzinuma sniedzēju pieteicējām ieteica iestāde.

Rīgas dome pieteikumu neatzina, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem argumentiem. Papildus domes pārstāvji norādīja, ka 8. oktobra un 11. decembra atzinumi pierāda to, ka ēkā ir plaisa un to, ka kļava aug blakus ēkai. Tomēr tas nav pietiekams pamats, lai atzītu, ka koks bojā ēku. Domes vērtējumā zaru lūšana ir vienreizējs pasākums, kuram nav turpinošas ietekmes. Tā ir novēršama, īpašniekam izpildot savu pienākumu sakopt koku. Dome pauda viedokli, ka plaisa ēkas sienā varētu būtu radusies ēkas vispārējā nolietojuma, nevis koka ietekmes rezultātā.

Motīvu daļa

[7] Lietā izšķirams jautājums, vai domes pieteicējām noteiktā zaudējumu atlīdzība par kļavas ciršanu ir tiesiska un pamatota.

Kā norādīts pieteikumā un izriet no pieteicēju pārstāvja paskaidrojuma tiesas sēdē, pieteicējas ir ieinteresētas vispār nemaksāt zaudējumu atlīdzību, jo kļava ir atzīta par ilgtermiņā neperspektīvu koku. Tomēr, ja no normatīvajiem aktiem izriet, ka pieteicējām ir jāmaksā zaudējumu atlīdzība, tad tās aprēķina formulā paredzētais koka nociršanas iemesla koeficients nosakāms 0,1 (koks bojā ēku, inženierkomunikācijas vai traucē to darbību), nevis 0,8 (apstādījumu atjaunošana, teritorijas izgaismošana (izsauļošana), apstādījumu kopšana).

Pieteicēju ieskatā apstākli, ka kļava bojā ēku, apstiprina 8. oktobra un 11. decembra atzinumi, kā arī gadījumi, kad kļavas lūstošie zari ir sabojājuši gan ēkas, gan blakus esošās garāžas jumtu. Dome nepiekrīt pieteicējām, jo uzskata, ka no minētajiem atzinumiem neizriet, ka koks bojā ēku, t.i., nav konstatējama cēloņsakarība, ka tieši kļava bojā ēku. Tomēr, izvērtējot kļavas ciršanas atbilstību Ciršanas noteikumu 13. punktam, iestāde atļāva kļavu cirst teritorijas kopšanas nolūkā, kas atbilstoši Ciršanas noteikumu 3. pielikumā norādītajam nozīmē, ka koka nociršanas iemesla koeficients nosakāms 0,8.

Līdz ar to procesa dalībnieku viedokļi jautājumā par lietā piemērojamo koka iemesla nociršanas koeficientu ir atšķirīgi.

[8] Atbilstoši Ciršanas noteikumu 23. punktam zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāatlīdzina zaudējumi par dabas daudzveidības samazināšanu saistībā ar koku ciršanu pilsētas un ciema teritorijā.

Ciršanas noteikumu 25. punkts reglamentē gadījumus, kad zaudējumu atlīdzība netiek noteikta, proti, ja koku ciršanu pilnā apmērā finansē valsts vai pašvaldība (*25.1. apakšpunkts*); cērtot nokaltušu koku (*25.2. apakšpunkts*); cērtot koku, kuru pašvaldība atzinusi par bīstamu, kā arī šo noteikumu 5.5. apakšpunktā minētajā gadījumā, ja koka bīstamība ir pamatota (*25.3. apakšpunkts*); šo noteikumu 5.1., 5.2., 5.3. un 5.4. apakšpunktā minētajā gadījumā (*25.4. apakšpunkts*); ja kokus cērt īpaši aizsargājamas sugas dzīvotnes vai īpaši aizsargājama biotopa uzturēšanai vai atjaunošanai saskaņā ar sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta eksperta atzinumu (*25.5. apakšpunkts*) un ja kokus cērt dabas pieminekļu uzturēšanai vai atjaunošanai (*25.6. apakšpunkts*).

Pieteicējas pieteikumā (atšķirībā no apstrīdēšanas iesnieguma) nav norādījušas, ka izskatāmajā lietā būtu piemērojams kāds no minētajiem gadījumiem. Arī tiesas sēdē pieteicēju pārstāvis norādīja, ka nav strīda, ka Ciršanas noteikumu 5.5. apakšpunkts konkrētajā gadījumā nav piemērojams, jo minētajā tiesību normā paredzētais apdraudējums nav konstatējams.

Līdz ar to tiesa nekonstatē, ka uz pieteicēju gadījumu būtu attiecināms kāds no Ciršanas noteikumu 25. punktā minētajiem gadījumiem, kad zaudējumu atlīdzība nebūtu nosakāma vispār.

Tiesa norāda, ka Ciršanas noteikumu 5.5. apakšpunkts ir attiecināms uz neatliekamiem gadījumiem, kad koks apdraud infrastruktūras darbību, cilvēka veselību, dzīvību vai īpašumu. Par minēto liecina Ciršanas noteikumu 5. punktā norādītais, ka šajā gadījumā nemaz nav nepieciešams saņemt pašvaldības atļauju koku ciršanai, bet pirms koku ciršanas pašvaldība ir tikai jāinformē. Tomēr šis nav pieteicēju gadījums. No lietas materiāliem arī nav konstatējams, ka kļavai būtu Ciršanas noteikumu 6. punktā noteiktās drošību ietekmējošās koka daļas (paceltas saknes, sašķelts, aizlūzis vai nolūzis stumbrs). Pieteicējas nav izvirzījušas pretējus argumentus.

Tā kā nav pamata pieteicējām nenoteikt zaudējumu atlīdzību par kļavas ciršanu, tālāk tiesa pievērsīsies jautājumam par lietā piemērojamo koka iemesla nociršanas koeficientu, kas, kā nodibināts tiesas sēdē, ir centrālais strīdus jautājums šajā lietā.

[9] Saistošo noteikumu Nr. 204 9.5. apakšpunkts noteic, ka koku ciršanas saskaņošanai zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs iesniedz Rīgas pilsētas būvvaldē būveksperta slēdzienu, ja koks bojā ēku, inženierkomunikācijas vai traucē to darbību.

Atbilstoši Ciršanas noteikumu 3. pielikumā norādītajam gadījumā, kad koks bojā ēku, inženierkomunikācijas vai traucē to darbību, koka nociršanas iemesla koeficients ir 0,1.

Pieteicējas iestādē ir iesniegušas 8. oktobra un 11. decembra atzinumus ar mērķi pierādīt, ka kļava bojā ēku. Dome no minētajiem atzinumiem šādu cēloņsakarību nesaskata.

Turpmāk norādīto argumentu dēļ tiesa piekrīt domei, ka no atzinumiem neizriet, ka kļava bojā ēku, t.i., ka plaisa ēkas sienā būtu radusies koka sakņu iedarbības rezultātā.

[10] 8. oktobra atzinumā norādīts, ka kļavai ir plašs zaru vainags, kas sadalījies vairākos žuburos, koka augstums apmēram 20 metri. Zaru vainags ir trupējis, un vērtas laikā zari krīt uz ēkas un palīgēkām. Sakņu sistēma ietekmē ēkas pamatu un sienu noturību. Kļava ietekmē apkārtējo būvju konstrukcijas, izcilā ēkas pamatus, bojā jumta segumus. Veicot atkārtotu apsekošanu, konstatēts, ka pēc vētras ir lūzuši zari un sabojājuši jumta segumu palīgēkām. Atzinumā rekomendēts nekavējoties nocirst koku un attīrīt ēkas pamatus un teritoriju no saknēm (*lietas 24. lapa*).

Izvērtējot minēto atzinumu, tiesa piekrīt domei, ka atzinuma sniedzēja secinājums, ka koks bojā ēku, nav pamatots. Atzinumā patiesi nav norādīti nedz konkrēti ēkas bojājumi, nedz arī cēloņsakarība, ka tieši kļava ir radījusi kādus bojājumus ēkai. Atzinuma sniedzējs nav konkretizējis, kādi tieši apstākļi ir par pamatu viņa secinājumam, ka koks ietekmē apkārtējo būvju konstrukcijas un izcilā ēkas pamatus. Līdz ar to iestāde pamatoti atzinumā norādīto interpretēja kā atzinuma sniedzēja

pieņēmumus jeb viedokli.

Savukārt 11. decembra atzinumā papildus 8. oktobra atzinumā norādītajam minēts, ka kļavas sakņu sistēma ietekmē ēkas pamatus un sienu noturību. Ēkas gala sienā pretī koka stumbram ir caurejoša plaisa. Atzinumā papildus secināts, ka kļava bojā mūrējumus. Koks augot, sadala pamatu mūra saistvielas, tajās izmantoto kaļķi, saknes ieaug starp akmeņiem un laika gaitā spēj piepildīt un plēst šuves, radot nopietnus draudus mūra stiprībai, drupina pamatus. Koka stumbrs ir bojāts, saplaisājis un satrupējis (*lietas 36. lapa*).

Kaut arī minētajā atzinumā jau ir norādīts konkrēts ēkas bojājums – plaisa ēkas sienā, tiesas vērtējumā no atzinuma nebūt neizriet, ka minētā plaisa ir radusies tieši kļavas iedarbības rezultātā. Savukārt pārējie atzinumā norādītie secinājumi par kļavas ietekmi uz ēkas pamatiem nav pamatoti. No atzinuma neizriet, kas tieši ir bijis par pamatu atzinuma sniedzējam secināt, ka koka saknes ieaug starp akmeņiem un laika gaitā plēš šuves. Arī secinājums, ka ieaugušās koka saknes drupina ēkas pamatu nav ne ar ko pamatots. Tiesai nav saprotams, kā atzinuma sniedzējs zina, vai un kā kļavas saknes ir ieaugušas ēkas pamatos, un ka tās drupina ēkas pamatus.

Līdz ar to tiesa domes vērtējumu 8. oktobra un 11. decembra atzinumiem atzīst par pareizu un pamatotu. Tiesa piekrīt domei, ka no minētajiem atzinumiem ir secināms vienīgi tas, ka koks atrodas ļoti tuvu ēkai un ka ēkas sienā ir plaisa. Tomēr tas, ka minētā plaisa ir radusies tieši koka iedarbības rezultātā, tā saknēm ieaugot ēkas pamatots un tos drupina, no atzinumiem neizriet. Atzinumos nav norādīts nedz tas, cik dziļi ir ēkas pamati, nedz arī kāds ir to sastāvs, līdz ar to tas, ka kļavas saknes drupina ēkas pamatus ir tikai hipotētisks pieņēmums.

Tiesa nepiekrīt pieteicējām, ka koka atrašanās tuvu ēkai, ir automātisks pamats pieņemt, ka koka sakņu sistēma bojā ēkas pamatus. Arī tas, ka koks ir liels un vairāk kā 70 gadus vecs, pretēji pieteicēju viedoklim nenorāda uz to, ka koka saknes ir ieaugušas ēkas pamatos. Šie apstākļi, kā to pareizi norāda dome, nav pietiekams pamats, lai atzītu, ka kļava bojā ēku. Arī atzinumiem pievienotie fotoattēli (*lietas 28.-32. un 39.-43. lapa*) nesniedz ne mazāko priekšstatu par kļavas ietekmi uz ēkas pamatiem, kā arī nenorāda uz to, ka fotoattēlos redzamās plaisas ir radījis koks. No fotoattēliem kopsakarā ar atzinumos norādīto ir redzams, ka kļavai mēdz lūst satrupējušie zari, tomēr fotoattēli neliecina par to, ka koka saknes būtu ieaugušas ēkas pamatos un tādējādi bojātu ēku, radot tās sienā plaisas.

Līdz ar to no 8. oktobra un 11. decembra atzinumiem neizriet, ka kļava bojā ēku. Tāpēc nav pamata zaudējumu aprēķina formulā koka nociršanas iemesla koeficientu noteikt 0,1.

[11] Kā argumentu, kas apstiprina apstākli, ka kļava bojā ēku, pieteicējas norāda, ka kļavai vētras laikā mēdz lūst zari. Pieteikumā minēts, ka liels zars nolūza 2018. gada 19. jūnijā, sabojājot blakus esošās garāžas jumtu. Arī tiesvedības laikā pieteicējas informēja tiesu, ka kļavai nolūza liels zars, uzgāžoties uz ēkas jumta un pēc tam nokrītot lejā (*lietas 144.-153. lapa*).

Šajā sakarā tiesa piekrīt domes viedoklim, ka šādi gadījumi ir vērtējami kā vienreizējs notikums, kuram nav turpinošas ietekmes, un tas ir novēršams, īpašniekam izpildot savu pienākumu sakopt koku.

Atbilstoši saistošo noteikumu Nr. 204 5.1. apakšpunktam zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir pienākums veikt pasākumus, lai nodrošinātu koku saglabāšanu un aizsardzību, neveikt un novērst darbības, kas var kaitēt koku augšanai, saglabāšanai un aizsardzībai. Savukārt 5.5. apakšpunktā ir noteikts pienākums kopt kokus profesionāla koku kopēja – arborista uzraudzībā, ievērojot vispārējās dabas aizsardzības prasības.

Līdz ar to kļavas zaru lūšana ir aplūkojama un risināma, pieteicējām īstenojot savu pienākumu rūpēties, aizsargāt un kopt kļavu. Tomēr šādi gadījumi neaizstāj saistošo noteikumu Nr. 204 9.5. apakšpunktā minēto būveksperta slēdzienu un līdz ar to nevar būt par pamatu piemērot koka nociršanas iemesla koeficientu 0,1. Tā kā vētras laikā nolūzuši zari var arī sabojāt īpašumu, minēto secinājumu nemaina arī apstāklis, ka zaru lūšanas rezultātā ir radīti bojājumi ēkām.

Vienlaikus norādāms, ka apstāklis, ka kāds vētras laikā nolūzis zars sabojā īpašumu, nav pamats šādu koku atzīt par īpašumu apdraudošu Ciršanas noteikumu 5.5. apakšpunkta izpratnē. Kā minēts iepriekš, minētā tiesību norma ir attiecināma uz neatliekamiem gadījumiem, turklāt, kā to pareizi norāda dome, tulkojama kopsakarā ar Ciršanas noteikumu 6. punktā norādītajām drošību ietekmējošām koka daļām. Kļavai tās nav konstatējamas.

[12] Pieteicējas pauž uzskatu, ka ne Ciršanas noteikumi, ne arī saistošie noteikumi Nr. 204 nenoteic, kādā veidā pierādāms apstāklis, ka koks bojā ēku. Dome izskatāmajā lietā pieteicējām ir uzlikusi nesamērīgu pierādīšanas pienākumu. Turklāt, kā norāda pieteicējas, dome nepamatoti atsaucas uz noteikumiem Nr. 337, jo tie noteic būvju tehniskās apsekošanas kārtību un saturu.

Tiesa nepiekrīt pieteicējai. Pirmkārt, saistošo noteikumu Nr. 204 9.5. apakšpunkts skaidri noteic, ka apstāklis, ka koks bojā ēku, inženierkomunikācijas vai traucē to darbību pierādāms ar būveksperta slēdzienu. Tas, ka 8. oktobra un 11. decembra atzinumi, kā secināts iepriekš, nepamato apstākli, ka kļava bojā ēku, nenozīmē, ka pieteicējām ir uzlikts nesamērīgs pierādīšanas pienākums. Tas nozīmē tikai to, ka minētie atzinumi neapstiprina apstākli, ka kļava bojā ēku.

Otrkārt, tiesa nesaskata šķēršļus, kādēļ dome jautājumā par koka ietekmi uz ēku, nevarētu atsaukties uz noteikumos Nr. 337 ietverto regulējumu attiecībā uz ēkas izpētei pielietojamām metodēm (*13. punkts*) un atzinuma saturu (*17. un 18. punkts*). Kā pareizi norāda pieteicējas, noteikumi Nr. 337 noteic būvju tehniskās apsekošanas darbu kārtību un saturu. Tā kā lietā izšķirams jautājums par koka ietekmi uz ēku un tātad ēkas tehnisko stāvokli, tiesa nesaskata, kādēļ noteikumos Nr. 337 noteiktās metodes nevarētu tikt izmantotas, lai noskaidrotu, vai kļava bojā ēku. Minēto secinājumu nemaina arī apstāklis, ka izskatāmajā gadījumā ir runa tikai par viena koka ciršanu. Koka vērtība un nozīmīgums nav atkarīgs tikai no cirst paredzēto koku skaita.

Tiesa, izvērtējot 8. oktobra un 11. decembra atzinumus, domes secinājumu, ka tajos nav ievērotas noteikumos Nr. 337 noteiktās prasības par būvju tehniskās apsekošanas atzinuma sagatavošanas kritērijiem, atzīst par pamatotu.

Treškārt, pieteicējas norādītais arguments, ka ēkas pamatu atrakšana ir nesamērīgi dārga, nevar būt par pamatu pieņēmumam, ka koks bojā ēkas pamatus, un līdz ar to ir nocērtams. Turklāt, kā pareizi norāda dome, lai konstatētu, vai kļavas saknes ir ieaugušas ēkas pamatos un tos bojā, nav nepieciešams atrakt visas ēkas pamatus, bet gan tikai tajā vietā, kur aug kļava.

[13] Pieteicējas vērš uzmanību uz to, ka kļavas sliktais stāvoklis izriet arī no iestādes atzinumos konstatētā.

2018. gada 4. septembra Rīgas pilsētas būvvaldes Apstādījumu apskates aktā Nr. BV-18-2606-akt (*lietas 44.-45. lapa*) norādīts, ka kļava aug ļoti tuvu ēkas sienai (stumbra ārmala aptuveni 0,3 metru attālumā no mājas sienas). Kļavas stumbrs ir taisns, ieslīps prom no ēkas, savijies, uz stumbra redzama veca, apaugusi, sulojoša plaisa. Apakšējie zari apzāģēti, aptuveni 10 metru augstumā nesen lūzis liels skeletzars, vainagā vairākas lūzušu vai lūzušu un pēc tam apzāģētu zaru vietas, vainags augsts, asimetrisks, pārsvarā projicējas virs kaimiņu mājās. Ciršanas noteikumu 6. punktā noteikto drošību ietekmējošās koka daļas (paceltas saknes, sašķelts, aizlūzis vai nolūzis stumbrs) kļavai netika konstatētas (*lietas 44. lapa*).

Tomēr no šī iestādes apskates akta neizriet nedz tas, ka kļava bojā ēku, nedz arī drošību ietekmējošas koka daļas, kas būtu par pamatu kļavu atzīt par infrastruktūras darbību, cilvēka veselību, dzīvību vai īpašumu apdraudošu koku Ciršanas noteikumu 5.5. apakšpunkta un 6. punkta izpratnē. No apskates akta arī neizriet, ka kļava atbilstu saistošo noteikumu Nr. 204 5.3. apakšpunktā minētajām bīstamības pazīmēm.

Vienlaikus, kā norāda dome un izriet no komisijas 2018. gada 12. novembra lēmuma (sēdes protokols Nr. 46 1.3.2. §), tieši kļavas vispārējais stāvoklis bija par pamatu tam, lai to atzītu par ilgtermiņā neperspektīvu koku un līdz ar to atļautu tā ciršanu.

Tiesa šādu pieeju atzīst par pamatotu un atbilstošu Ciršanas noteikumu 13. punktam.

Minētā tiesību norma noteic, ka pašvaldība izvērtē koku ciršanas atbilstību normatīvajiem aktiem par sugu un biotopu aizsardzību un īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem, kā arī koku ainavisko, dendroloģisko un ekoloģisko nozīmīgumu, koku nozīmi dabas daudzveidības saglabāšanā un antropogēnās negatīvās ietekmes samazināšanā uz virszemes ūdensobjektiem un koku atbilstību ēku ekspluatācijas un cilvēku dzīves vietas un drošības apstākļiem un pieņem lēmumu par atļaujas izsniegšanu koku ciršanai ārpus meža vai par atteikumu izsniegt atļauju.

Tā kā lietā nav strīda par atļauju cirst kļavu, tiesa šim jautājumam padziļināti nepievērsīsies, tomēr pieteicējas uzmanība ir vēršama uz to, ka koka atzīšana par ilgtermiņā neperspektīvu, nav pamats, lai atbrīvotu pieteicējas no zaudējumu atlīdzības maksāšanas. Tāpat minētais atzinums neliecina, ka koks ir bīstams vai ka tas bojā ēku. Kļavas vispārējais stāvoklis, kā to pamatoti norāda iestāde, bija par pamatu, lai atļautu kļavas nociršanu teritorijas kopšanas nolūkā, tomēr tas nevar būt par pamatu zaudējumu atlīdzības nenoteikšanai. Tiesa pretēji pieteicējas norādītajam nesaskata, ka šāds regulējums būtu netaisnīgs. Kā to pamatoti akcentē dome, zaudējumu atlīdzināšana par videi radīto kaitējumu ir visaptverošs atbildības princips, kas uzliek pienākumu segt videi nodarītos zaudējumus un ir vērsts uz dabai nodarīto nelabvēlīgo seku novēršanu.

Līdz ar to apstāklis, ka iestāde kļavu ir atzinusi par ilgtermiņā neperspektīvu koku, nav pamats zaudējumu atlīdzības par kļavas ciršanu nenoteikšanai. Tiesa piekrīt iestādei, ka tas, ka atsevišķi kļavas nolūzušie zari ir satrupējuši, nav pamats, lai arī pārējos zarus automātiski uzskatītu par satrupējušiem.

[14] Pieteicējas vērš uzmanību uz savu paļāvību, ka komisijas ieteiktais būveksperts sastādīs kvalitatīvu atzinumu, kas no iestādes puses tiks ņemts vērā, atzīstot, ka kļava bojā ēku. Sava apgalvojuma pamatošanai pieteicēju pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka minētais apstāklis jau ir minēts apstrīdēšanas iesniegumā.

Tā kā šo argumentu strīdus jautājuma izšķiršanai pieteicējas uzskata par būtisku, tiesa to vērtēs.

Apstrīdēšanas iesniegumā, pirmkārt, ir norādīts, ka komisija pieteicējām atzinuma saņemšanai ir ieteikusi vērsties pie sabiedrības ar ierobežotu atbildību ,,LBS-Konsultants", nevis ieteikusi konkrētu būvekspertu.

Otrkārt, tiesa jau tiesas sēdē vērsa pieteicēju pārstāvja uzmanību uz Administratīvā procesa likuma 161. panta pirmo daļu. Atbilstoši minētajai tiesību normai administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Līdz ar to, lai piešķirtu ticamību pieteicēju paskaidrojumiem, tiem ir jāapstiprinās ar citiem pierādījumiem, jo procesa dalībnieka paskaidrojumi pierādījumu vērtību iegūst tikai tad, ja atbilst un saskan ar citiem pierādījumiem lietā.

Pieteicējas apgalvojums, ka komisija pieteicējām ir ieteikusi vērsties tieši pie /pers. J/ neapstiprinās ne ar vienu pierādījumu lietā. Turklāt pieteicēju pārstāvis tiesas sēdē nevarēja precizēt, kad tieši un kura persona pieteicējām ir ieteikusi vērsties pie /pers. J/ atzinuma saņemšanai. Cilvēciski ir saprotams, ka šādos gadījumos personas rīcībā var nebūt attiecīgu pierādījumu šādu apgalvojumu apstiprināšanai, piemēram, ja tas ir noticis telefonsarunā. Tomēr pieteicējas pārstāvja nespēja norādīt sīkāku informāciju par šo jautājumu ir pamats tiesai kritiski vērtēt šos pieteicējas pārstāvja apgalvojumus, turklāt apstākļos, kad būvvalde atzīst, ka ir lūgusi pieteicējām iesniegt būvekspertа slēdzienu par kļavas ietekmi uz ēku, tomēr noliedz, ka būtu rekomendējusi konkrētu būvekspertu, pie kura pieteicējām vērsties (*lietas 130. lapa*).

Līdz ar to apstiprinājumu negūst pieteicēju paustā versija, ka /pers. J/ atzinuma saņemšanai izvēlēts atbilstoši iestādes

ieteikumam. Turklāt pat, ja iestāde būtu pieteicējām ieteikusi konkrētu būvekspertu, tiesas vērtējumā nav pamata uzskatam, ka šī eksperta sastādīts atzinums būtu automātisks pamats atzīt, ka kļava bojā ēku. Arī šādā gadījumā būveksperta atzinums ir izvērtējams, pārbaudot tajā ietverto secinājumu pamatotību.

Turklāt šaubas par to, ka /pers. J/ pieteicējām ieteica iestāde, rada arī apstāklis, ka būvvalde 2019. gada 2. janvārī ir vērsusies Būvniecības valsts kontroles birojā, lūdzot izvērtēt 8. oktobra un 11. decembra atzinumus un sniegt viedokli, vai šajā sakarā nav konstatējams būveksperta profesionālās darbības pārkāpums (*lietas 131. lapa*).

[15] Savu argumentu pastiprināšanai tiesas sēdē domes pārstāve pauda viedokli, ka plaisa ēkas sienā varētu būt radusies ēkas vispārējā nolietojuma rezultātā, nevis koka ietekmē. Domes pārstāve, atsaucoties uz interneta vietnē *GoogleMaps* pieejamo informāciju, norādīja, ka ēkas fasādē ir plaisas, līdz ar to izteica viedokli, ka plaisas varētu būt visās ēkas sienās.

Savukārt pieteicēju pārstāvis domes pārstāvei iebilda, norādot, ka, pirmkārt, nav korekti atsaukties uz interneta vietnē *GoogleMaps* pieejamo informāciju. Otrkārt, pieteicēju pārstāvis norādīja, ka ēkas sienā, kas atrodas pretī kokam ir tikai viena plaisa, turklāt plaisas ēkas fasādē, nav pamats, lai uzskatītu, ka plaisas ir arī ēkas sānu sienā.

Ievērojot minēto, tiesa uzdeva domei apsekot ēku un iesniegt tiesai dokumentu, no kura būtu redzams, ka ēkas sānu sienā ir arī citas plaisas.

Sākotnēji dome iesniedza tiesai 2020. gada 10. janvāra Atzinumu par būves pārbaudi Nr. BIS-BV-19.9-2020-424 (BV-20-94-atz) (*lietas 182.-185. lapa*) par ēkas /adrese/ apsekošanu. Konstatējot, ka būvinspektors ir kļūdaini apsekojis ēkai blakus esošo ēku, dome iesniedza tiesā 2020. gada 21. janvāra Atzinumu par būves pārbaudi Nr. BIS-BV-19.9-2020-840 (BV-20-219-atz) (*lietas 191.-195. lapa*), kas sastādīts par ēkas apsekošanu. Tajā norādīts, ka ēkas sānu fasādē redzamas plaisas.

Izvērtējot minēto, tiesa visupirms norāda, ka iepriekš konstatēto apstākļu un izdarīto secinājumu gaismā lietā nav izšķirošas nozīmes apstāklim, cik plaisas ir ēkas sānu fasādē, jo nav konstatējams, ka kāda ēkas sānu fasādē esošā plaisa būtu radusies kļavas ietekmē. Līdz ar to šis apstāklis, t.i., plaisu skaits ēkas sienā no tiesību viedokļa neietekmē lietas risinājumu.

Tomēr tiesa piekrīt pieteicējai, ka no 2020. gada 21. janvāra Atzinumam par būves pārbaudi Nr. BIS-BV-19.9-2020-840 (BV-20-219-atz) pievienotajiem fotoattēliem to sliktās kvalitātes dēļ patiesi skaidri nav saskatāma neviena plaisa ēkas sienā (*lietas 202. lapa*). Līdz ar to dome nav pierādījusi sava apgalvojuma, ka ēkas sānu fasādē ir vairākas plaisas, patiesumu. Vienlaikus 11. decembra atzinumam pievienotajos fotoattēlos (*lietas 40.-42. lapa*) tiesa ēkas sānu fasādē tomēr saskata vairākas plaisas.

Tā kā lietā nav konstatējama kļavas ietekme uz ēku, nav nozīmes plaisu skaitam ēkas sānu sienā, līdz ar to domes argumentam par citām plaisām ēkas sienā nav izšķirošas nozīmes.

[16] Apkopojot minēto, tiesa atzīst, ka domes noteiktā zaudējumu atlīdzība par kļavas ciršanu ir tiesiska un pamatota. Tās aprēķina formulā paredzētais koka nociršanas iemesla koeficients pamatoti ir noteikts 0,8, nevis 0,1, jo nav konstatējams, ka kļava bojā ēku.

Tas nozīmē, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots. Attiecīgi pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251. panta sesto daļu, tiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. C/ un /pers. D/ pieteikumu par Rīgas domes 2019. gada 14. februāra lēmuma Nr. 2-30/RD-19-51-ap atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese I. Andruškina